

TÜRKLEŞTİRME VE AZINLIKLAR

RIFAT N. BALI

IHD İstanbul Şubesi, Irkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyonun *Virgöl*'ün Mayıs sayısında yayımlanan cevabına karşı kısaca şunları söylemek istiyorum.

1) Yazının altıncı paragrafı, en hafif deyişle, fevkalade tatsız ve tuhaf bir benzetmeye yer vererek Mart ayında yayımlanan yazımda anlatmaya çalıştığım tarihi basite indirgeyip şemalaştırmayla ilgili görüşümü tamamiyle çarpıtıp ona bambaşka bir anlam yüklemiştir. Komisyona, söz konusu yazımı, haksızlıklarla mücadele etmekten dolayı sivil eylemcilerin doğal haletiruhiyeleri haline gelmiş olan öfke ve isyan duygularından bir an olsun annarak bir daha okuyup anlamaya çalışmasını salık veririm.

2) Azınlık cemaatlerine ait vakıfların karşılaştıkları sorunlar "münferit" ve ihmal edilecek sorunlar değildir, ancak Türkleştirme politikasının günümüzdeki uzantısının örnekleri de değildir. Türkleştirme iradesi 1945 yılında sona ermiş ve de başarıya ulaşmamıştır. Ne azınlıklar gerçek anlamda Türkleşebiliyor yurttaşlık ve Türklük bilincini benimseyebilmişler, ne de siyasî iktidarlar uygulamalarıyla bunun gerçekleşmesine fırsat tanımışlardır. 1946 sonrası Türkiye'sinde siyasî iktidarlar azınlıkları, uluslararası konjonktüre bağlı olarak, devletler arasında oynanan diplomasi satrancında ya feda edilebilecek ya da Türkiye'ye faydalı olabilecek bir taş olarak değerlendirmiştir. Azınlık vakıflarının taşınmazlarına el konulması, kimi zaman

"azınlıktır, sesi çıkmaz, kanun da bizden yanadır" zihniyetiyle, kimi zaman ise Yunanistan'daki Türk azınlığının yaşadığı benzeri sorunlara karşılık vermek niyetiyle yapılmıştır. Bu uygulamanın dayandığı yasal zeminin ve anlayışın çağın gerisinde kalmış olduğu açıktır, ama bunun Türkleştirmeyle ilgisi yoktur.

3) "Pogrom" sözcüğü, ısrarla aksi iddia edilmesine rağmen, 6-7 Eylül 1955 olayları için kullanılamaz. *Türkçe Sözlük* (TDK, 1998) bu kelimeyi "katliam, soykırım" olarak açıklamaktadır. *Grand Larousse Universel* (Paris 1991, cilt 12) ve *Encyclopaedia Judaica*'da (Kudüs 1974, cilt 13) yer alan açıklamalardaki ortak nokta "yağma ve kan dökme eşliğinde yapılan saldırı"dır. Burada kritik kavram "kan dökme"dir. Bu nedenle bu iki ansiklopedi "kan dökme"nin meydana gelmediği Kristallnacht'ı "pogrom" maddesinde örnek olarak göstermemekte, *Encyclopaedia Judaica* bu olayı ayrı bir maddede açıklamaktadır. "Kan dökme" şartı göz önünde tutulduğu takdirde 6-7 Eylül 1955 olayları "pogrom" olarak nitelenebilir.

Tarih hakkında hüküm veren veya verme iddiasında olan herkes, ister "Türkleştirme" ister "pogrom" söz konusu olsun, kavramları doğru şekilleriyle kullanmak zorundadır. Böyle olmasaydı 1915 Ermeni Tehcirinin tehcir mi, jenosit mi, soykırım mı, kırm mı, kıyım mı, mukatele mi olduğu konusunda bu kadar derin tartışmalar yaşanmazdı.